

colecția **monografii**

MARIA CALAFUS

EXCEPȚIA DE NEEEXECUTARE
A CONTRACTULUI

MARIA CALAFUS

**EXCEPȚIA DE NEEEXECUTARE
A CONTRACTULUI**

Universul Juridic
București
-2025-

Capitolul I

Originea și fundamentul juridic al excepției de neexecutare. definiție

Secțiunea 1. Originile incerte ale excepției de neexecutare. Propuneri doctrinare

Excepția de neexecutare (*exceptio non adimpleti contractus*, în formulare latină) este o instituție juridică reglementată în mod expres de art. 1.556 C. civ. în Cartea a V-a Titlul V capitolul II secțiunea a 6-a din noul Cod civil român, intitulată „Cauze justificate de neexecutare a obligațiilor contractuale”². Astfel, excepția de neexecutare poate fi invocată în contractele sinalagmatice, în cazul neexecutării totale a obligațiilor sau a unei neexecutări parțiale, dar de o gravitate substanțială.

În decursul timpului, excepția de neexecutare a generat un interes deosebit în doctrină și jurisprudență, fiind permanent obiect de studiu și de controverse, deoarece este o noțiune singulară care, în spatele unei aparente simplități, prezintă dificultăți persistente, ale căror repercusiuni teoretice și practice nu sunt deloc neglijabile și care nu a fost reglementată *expressis verbis* de Codul civil român din 1865.

În literatura franceză, profesorul R. Saleilles³ afirma despre excepția de neexecutare că „la o primă abordare, materia pare atât de simplă, încât nici nu se bănuiește câte dificultăți ar putea să ridice”. Deși analiza unei noțiuni atât de simple ar putea părea superfluă, după un examen aprofundat, se

² În Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată în temeiul art. 218 din Legea nr. 71/2011 în M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011, excepția de neexecutare este reglementată de dispozițiile art. 1556, pe care le vom analiza în cuprinsul acestei lucrări: „(1) *Atunci când obligațiile născute dintr-un contract sinalagmatic sunt exigibile, iar una dintre părți nu execută sau nu oferă executarea obligației, cealaltă parte poate, într-o măsură corespunzătoare, să refuze executarea propriei obligații, afară de cazul în care din lege, din voința părților sau din uzanțe rezultă că cealaltă parte este obligată să execute mai întâi.* (2) *Executarea nu poate fi refuzată dacă, potrivit împrejurărilor și ținând seama de mica însemnătate a prestației neexecutate, acest refuz ar fi contrar bunei-credințe.*”

³ R. Saleilles, *Du refus de paiement pour inexécution de contrat*, *Étude de droit comparé*, Rousseau éditeur, 1893, p. 14, în C. Malecki, *L'exception d'inexécution*, L.G.D.J., Paris, 1999, p. 1.

observă că puține sunt instituțiile care, ca și excepția de neexecutare, sunt sistematic analizate în raport cu alte instituții juridice, respectiv dreptul de retenție și compensația⁴. Acest autor evidențiază complexitatea și bogăția unei noțiuni care prezintă numeroase aspecte încă nedescoperite.

În acest sens, a fost evocat dublul paradox ce caracterizează excepția de neexecutare: pe de o parte, se află generalitatea principiului sancțiunii și implicațiile sale practice, deoarece, sancționând neexecutarea întregului contract, respectiv a raportului juridic sinalagmatic, excepția pare a putea fi invocată foarte ușor. Cu toate acestea, se pun probleme elementare cu privire la ce presupune această opoziție în mod practic, cum ar fi: dacă este fondată excepția, cui îi revine sarcina probei?

Pe de altă parte, se află diversitatea teoriilor doctrinale referitoare la fundamentul juridic al excepției de neexecutare, afirmându-se că „niciun mecanism de drept al obligațiilor nu a beneficiat atât de mult de favoarea unor teorii atât de diverse”⁵. Dar, această diversitate a fost urmată de o unanimitate în ceea ce privește efectele excepției de neexecutare. Fiecare autor a adus o contribuție la edificarea acestei instituții juridice, astfel încât se poate susține că ne aflăm în prezența unui adevărat mozaic.

Excepția de neexecutare nu are originea în dreptul roman, din cauza formalismului ce îl caracteriza. Cu toate acestea, în contractul de vânzare-cumpărare, vânzătorul nu putea fi constrâns să rețină bunul dacă prețul nu i-a fost plătit și cumpărătorul putea opune vânzătorului „*l'exceptio mercis non traditae*” sau excepția de dol, atunci când bunul nu i-a fost predat. În general, protecția părților era asigurată de preferință prin dreptul de retenție și prin compensația judiciară⁶.

Inițial, excepția de neexecutare a fost gândită ca o sancțiune morală și a fost consacrată de dreptul canonic, chiar dacă dreptul roman nu dispăruse în totalitate în perioada Evului Mediu⁷. Cerința constantă a echilibrului valorilor a inspirat Compilațiile lui Justinian și a regăsit o reală vigoare în doctrina contemporană⁸.

⁴ R. Cassin, *De l'exception tirée de l'inexécution dans les rapports synallagmatiques (exception non adimpleti contractus) et de ses relations avec le droit de rétention, la compensation et la résolution*, th. Paris, 1914, Librairie du Recueil Dalloz Sirey, în C. Malecki, *op. cit.*, p. 2.

⁵ C. Malecki, *op. cit.*, p. 3.

⁶ L. Pop, *Tratat de drept civil. Obligațiile*, vol. II, *Contractul*, Ed. Universul Juridic, București, 2009, p. 71.

⁷ Gilson *L'esprit de la philosophie médiévale*, Paris, 1922, II, p. 181 în C. Malecki, *op. cit.*, p. 3.

⁸ C. Malecki, *op. cit.*, p. 3.